

NASILJE U OBITELJI I KAZNENO DJELO FEMICID

Jesmo li spremni za promjenu društveno-kulturnog nasljeđa rušenjem stereotipa i predrasuda u društvu?

Veliki broj žena rijetko ili gotovo nikad ne prijavi zlostavljanje i nasilje s kojim žive. Zašto? Jer ne znaju kome se obratiti, jer ne vide izlaz, jer će ih sredina osuđivati, posebice manje sredine ili selo, jer nemaju podršku obitelji, susjeda, prijatelja itd. Stoga je potrebno napustiti patrijarhat, kao način i mentalni sklop razmišljanja nametnutog ponašanja od strane običaja i partnera

mr.sc. **Donata Strbat**,
mag. iur.

NASILJE U obitelji kompleksna je pojava i zasigurno jedna od najosjetljivijih tema za koju opća društvena osuda i javni interes suzbijanja postoje ali se ipak o njemu još uvijek nerado govori, često se prikriva, prešućuje ili mu se umanjuje važnost. Nasilje u obitelji nema jednostavno shvatljive niti lako mjerljive uzroke nastanka; nije svojstveno određenom društvenom sloju, spolu ili stupnju obrazovanja. Nasilje objedinjuje široki spektar pojava, osim fizičkog, seksualnog, ekonomskog i psihičkog nasilja među partnerima, podrazumijeva i nasilje nad djecom, starijim i nemoćnim osobama te osobama s posebnim potrebama.

U svjetlu borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Republika Hrvatska je dana 22. siječnja 2013. godine potpisala Konvenciju Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji koja je u

Republici Hrvatskoj ratificirana 13. travnja 2018. a stupila na snagu 1. listopada 2018., tzv. Istambulska konvencija.

Nažalost, svjedoci smo da je unatoč potpisanoj Konvenciji i naporima u borbi protiv nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, nasilje u RH proteklih godina u velikom porastu što na društvo, obavijeno crnim brojkama, ostavlja dalekosežne posljedice i nerijetko rađa novim nasiljem, stvarajući time jedan začarani krug iz kojeg mnogi ne vide izlaz.

Stanje u Hrvatskoj

Hrvatski su predavači i stručnjaci kriminalistike problematiku nasilja predložili na uobičajeni način jer su u svom svakodnevnom radu na suzbijanju nasilja u obitelji zaključili kako suvremena društva postaju apatična, mire se s nasiljem prihvaćajući ga kao dio svakodnevice te su stoga u provedbi skloni rutini i šablوني. Zaključuje se kako delikt nasilja u obitelji od prve faze pa do procesa kriminalističkog istraživanja traži sudjelovanje stručnih osoba no problemi nastaju kad navedenih osoba ili nema ili nisu na raspolaganju ili pak nešto treće. Važno je istaknuti da bi društvo trebalo težiti preventivnom djelovanju i uhićenju počinitelja kako bi spriječilo daljnju eskalaciju sukoba.

Prema statistikama, Hrvatska je treća zemlja Europe po broju učinjenih ubojstava žena tzv. femicid u odnosu na broj stanovnika. Prema podacima MUP-a RH, svake godine prijavljeno je više od 11 000 počinitelja nasilja u obitelji pa primjerice na jedan prijavljen slučaj silovanja dolazi gotovo njih 20 neprijavljenih. Važno je istaknuti kako je iz prakse uočeno da su u većini slučajeva ubojstava ženskih osoba ubojice bile bliske žrtvama (supružnici, izvanbračni supružnici ili bivši partneri).

Prvi problem društva je nametnuta uloga žene u društvu od njezina rođenja pa nadalje, jer je patrijarhat u društvu unaprijed nametnuo da žena bude ponizna, potlačena, neravnopravna s muškarcem kao "glavom obitelji" i da ona postoji u svrhu služenja muškarcu. Trenutno u RH imamo tzv. muškarce, kao molitelje, koji svake prve subote u mjesecu mole Boga da žene budu pokorne i čedne, zamotane i odjevene tako da ne dovode u napast silne "alfa mužjake". Tako je i borkinja za prava žena Sanja Sarnavka istaknula da većina muškaraca misli kako ženu mogu mlatiti samo zato jer je njihovo vlasništvo s kojim mogu činiti što im je volja. Isto tako postoji veliki otpor u društvu da se žena, kao žrtva, zaštiti a počinitelji primjereno kazne pa tako

Prema statistici, Hrvatska je treća zemlja Europe po broju učinjenih ubojstava žena u odnosu na broj stanovnika

postoji niz presuda u kojima su prema počiniteljima izrečene preblage kazne u odnosu na olakotne okolnosti, (npr. bio branitelj u Domovinskom ratu).

Svojevremeno je Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova RH, Višnja Ljubičić, dip.iur., kazala; "ako se neči- je sudjelovanje u Domovinskom ratu uzima kao olakotna okolnost kada su u pitanju kaznena djela rodno utemelje- nog i seksualnog nasilja prema ženama ili pak djeci, onda nisu svi pred Zakonom jednaki čime i sama država nema nultu toleranciju za takvu vrstu nasilja".

Gdje postoji problem?

Veliki broj žena rijetko ili gotovo nikad ne prijavi zlostavljanje i nasilje s kojim žive. Zašto? Jer ne znaju kome se obratiti, jer ne vide izlaz, jer će ih sredina osuđivati, posebice manje sredine ili selo, jer nema- ju podršku obitelji, susjeda, prijatelja itd. Stoga je potrebno napustiti patrijarhat, kao način i mentalni sklop razmišljanja nametnutog ponašanja od strane običaja i partnera.

Nemamo samo u RH teška i okrutna ubojstva žena već je to slučaj i u regiji, npr. u BiH je poznat slučaj ubojstva žene kojeg je počinio Nermin Sulejmanović u Gradačcu, koji je ujedno i prenosio na društvenoj mreži ubojstvo svoje nevjen- čane supruge Nevzete Hećimović.

Mali pojmovnik

- **Spol** - dodijeljen pri rođenju na temelju različitih bioloških i anatomske karakteristika
- **Rod** - karakteristike koje su društveno uvjetovane o tome kako bi se žene i muš- karci trebali ponašati, odijevati ili izra- žavati.
- **Rodni identitet** - način na koji osoba doživljava vlastiti rod koji može ali i ne mora odgovarati spolu koji je dodijeljen pri rođenju.
- **Stereotipi o rodnim ulogama** - nametnute društvene uloge o tome kako se ponašati, govoriti, odijevati, njegovati i ponašati u skladu s dodi- jeljenim spolom. Od žena i djevoja- ka se očekuje da se oblače ženstveno i da budu pristojne, susretljive i njež- ne. Od muškaraca se očekuje da budu hranitelji te da prezentiraju snagu, agresivnost i hrabrost.

U RH u prosincu 2023., događa se stra- vičan zločin ubojstva žene kada je poči- nitelj u Velikoj Gorici ubio svoju suprugu. Na tu temu možete pročitati online čla- nak pod nazivom "Strašan zločin: Ubio suprugu pa pobjegao. Zatvorio se u kuću, ubio majku pa sebe.." (izvor: Večernji list, www.vecernji.hr).

Nažalost statistike su poražavajuće jer iz godine u godinu raste broj nasilja nad ženama i time ubojstva žena.

U RH ovi alarmantni podaci, niz kri- tika, prosvjeda i upozorenja potaknuli su izmjene Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku, Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakona o sudovima te Obiteljskog zakona.

Nasilje - odgovornost cijelog društva

Rješavanje nasilja je, prije svega, odgovor- nost cijelog društva. Obiteljsko nasilje još uvijek, kako je i ranije spomenuto, odliku- je zavjera šutnje i prešutna neadekvatna tolerancija okoline a naponi borbe protiv nasilja u obitelji su i dalje nedostadni i insti- tucionalno neujednačeni pa su stručnjaci, kao i u konačnici cijelo društvo, utvrdili da bi bilo prijeko potrebno, radi osiguranja pravne sigurnosti, osigurati resurse za provedbu procedura u propisima i kroz Zakone te time pojačati kažnjavanje u predmetnim slučajevima nasilja.

Izuzev izmjena Zakona smatra se kako bi bilo svrsishodno da se naponi usmjere prije svega na izmjenu društveno-kul- turnog nasljeđa rušenjem stereotipa i predrasuda u društvu.

Trebalo bi poticati na razvijanje susta- va za zaštitu i pomoć međuresornom suradnjom odnosno sustavnim angažma- nom svih uključenih institucija budući da je vidljivo kako u praksi još uvijek nije pripremljeno tlo a niti su osigurani potrebni resursi za donošenje odluka i propisivanje mjera koje bi bile usmjerene na adekvatno rješavanje gorućeg pro- blema nasilja u obitelji. Društvo bi, kako je već i ranije spomenuto, trebalo težiti preventivnom djelovanju i uhićenju poči- nitelja da bi se u obitelji spriječila daljnja eskalacija sukoba.

Nakon izmjena Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku, Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakona o sudovima te u bliskoj budućnosti i Obiteljskog zakona, a koje su objavljene u Narodnim novinama 36/24, od 25. 3. 2024. godine, građani RH, a posebice žene, nadaju se kako će uvođenje u Kazneni zakon kaznenog djela Teškog ubojstva ženske osobe tzv. Femicida, čl. 111.a, gdje je predviđena kazna zatvo- ra od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora, doista u prak- si dovesti do smanjenja broja žrtava rodno - uvjetovanog nasilja. ■